

ANTICIGANIZMUS-MŰHELYBESZÉLGETÉS

A KISSEBSÉG SZÁMÁRA AKKOR KÖVETKEZIK BE VÁLTOZÁS, HA A TÖBBSÉG FEJÉBEN VALAMI MEGVÁLTOZIK

Az „anticiganizmus” fogalma, hasonlóan az „antiszemizmushoz” egy olyan széles körben elterjedt, történelmi távlatokkal rendelkező, mélyen gyökerező előítélet fejez ki, amely külső jegyek alapján tekint egy embercsoportot alsóbbrendűnek. Ez a fogalom azért is problematikus, mert a „cigány” kifejezést tartalmazza, amely ellent mond a romák, a legnagyobb európai kisebbség önképének és öndefiníciójának. Azonban egyre szélesebb körben elfogadott ez a kifejezés a „cigánynak” tekintett személyekkel szembeni, sztereotípiákra épülő elutasítás kifejezésére, és a jelen esetben is ebben az értelemben használjuk.

Az Európában élő romák helyzete számos területen eltérő, miközben a velük szembeni klasszikus előítéletek gyakorlatilag minden országban megtalálhatók. Ennek a csoportnak a tagjait még ma is „koldusnak”, vándorlónak... – tekintik, de semmi esetre sem egy kisebbségi csoport ismérveivel méltó a megközelítésük. A romák gyakran negatív „referenciacsoportként” működnek, amelytől a többségi társadalom egy része teljes mértékben elhatárolódik. A roma kultúra és nyelv presztízse alacsony, sőt esetenként egyesek még létezését is megkérdőjelezzik. Az államilag elismert kisebbségi státusz ezen Ausztriában és Magyarországon vajmi keveset változtatott. A romák alacsony társadalmi státusza, az erős asszimilációs nyomás, az elérni kívánt „nem-roma” életmód és a széleskörű nyelvvesztés megosztja a roma közösséget. Így a roma egyén számára a saját kultúrához való viszony egyre ambivalensebbé válik.

Miközben a kisebbségekkel szembeni kirekesztés és különösen a migráció kérdése elsősorban az osztrák tanárképzésben és a tanításban már helyet kapott, addig a romákkal szembeni előítéletek tematizálása és megbeszélése gyakorlatilag teljesen hiányzik. A magyar közép- és felsőfokú oktatás mindezekben a területeken még jelentős lemaradásokat mutat. A roma kisebbséget csupán egyetlen osztrák középiskolai tankönyvben mutatják be részletesen, amíg a többi a legjobb esetben is csak egyetlen mondat erejéig említik meg a romák és a szintik nemzetiszocializmus általi üldözését. Az áldozati státusz elismerésének hiánya a második Osztrák Köztársaságban alig ismert, ahogy ez a többségi társadalmi hozzáállás Magyarországra is jellemző.

A budapesti Andrassy Egyetemen rendezendő első osztrák-magyar workshop célja a témában tematizált tudományos ismeretek szakmódszertani megalapozottsággal való megközelítése. A szociológia, a nyelvészet- és irodalomtudomány, a történettudomány és a politológia legfontosabb tudományos ismereteinek bemutatása és megvitatása a cél. Az osztrák és a magyar eredmények összehasonlítása lehetővé teszi az előítéletek konstruálásában és továbbélésében kialakult mintázatok kimutatását.

A workshop tudományos szakemberek, szakmódszertanosok illetve roma közösségek és egyesületek képviselői együttműködésére épít, így nem csak a romákról beszélünk, hanem velük együtt tevékenykedünk. Ezen alapján közös osztrák-magyar oktatási anyag kialakítása a cél, amely az összeurópai jelenség, az anticiganizmus működési mechanizmusát tárja fel. A kétnyelvű kiadvány célközönsége egyrészt a gyakorló tanárok, másrészt a tanárképzésben működő szakmódszertanosokkal, hiszen ez a terület mindkét ország tanárképzésben még fehér foltnak számít.

Andrássy Egyetem és az ÖKF (Osztrák Kulturális Fórum) közös rendezvénye

Időpont: 2016. Június 16.
Szervezés: Barlai Melani, Ellen Bos, Andrea Brait, Murber Ibolya
Helyszín: Andrássy Egyetem Budapest
Nyelv: magyar, német (szinkrontolmácsolás)
Részvétel: ingyenes, jelentkezés online

9:45 Regisztráció

10:00 KÖSZÖNTŐ
Ellen Bos (Andrássy Egyetem Budapest)

MEGNYITÓ
Susanne Bachfischer (ÖKF)
Melani Barlai (Andrássy Egyetem Budapest)

10:15 **1. Panel: A romák nyelve és irodalma Magyarországon és Ausztriában**

Beate Eder-Jordan (Innsbrucki Egyetem): Roma szerzők és művészek az oktatásban. Ceija Stojka példája
Orsós Anna (Pécsi Tudományegyetem): Nyelvi helyzet, nyelvoktatás, nyelvtanárképzés – Vizsgálatok és gondolatok a magyarországi cigány csoportok nyelvhasználatáról és oktatási helyzetéről
Beck Zoltán (Pécsi Tudományegyetem): Az irodalom, mint etnikus identitáskonstrukció - a lehetséges cigány irodalom

Moderáció: **Murber Ibolya** (Nyugat-magyarországi Egyetem, Szombathely)

11:45 Szünet

12:45 **2. Panel: Történelmi perspektívák**

Murber Ibolya (Nyugat-magyarországi Egyetem, Szombathely): A roma és a többségi társadalom együttélésének csomópontjai a 20. századi Magyarországon
Marsovszky Magdaléna (kultúrakutató, Fuldai Főiskola): Az anticiganizmus, mint a modernitás elutasítása és a bűnbak-szerep megnyilvánulása Magyarországon
Marius Weigl (Bécsi Egyetem): Az „állampolgárságtól” az „állampolgárságig” Társadalompolitika és rasszizmus a cigány-megbélyegzés példáján Ausztriában (Magyarországon) 1867 és 1938 között

Moderáció: **Andrea Brait** (Innsbrucki Egyetem)

14:00 Szünet

14:20

3. Panel: Politikai kérdések Magyarországon és Ausztriában

Erika Thurner (Innsbrucki Egyetem): Az osztrák romák – a nemzetiszocialista üldözés áldozatai és előítéletes politika 1945 után

Barlai Melani/Ellen Bos (Andrássy Egyetem Budapest/netPOL): A romák politikai részvétele és reprezentációja Magyarországon

Tobias Neuburger (Alsószászországi Emlékhelyek Alapítvány): Az anticiganizmus kritikája, mint társadalomkritika. Az anticiganizmussal szembeni oktatási tevékenység kihívásai és veszélyei

Moderáció: **Kiss Mária Rita** (Szegedi Tudományegyetem)

15:50

Szünet

16:00

4. Panel: Tapasztalatok a mediációs gyakorlatban Magyarországon és Ausztriában

Andrea Härle (Romano Centro, Bécs): Reflektálás a sztereotípiák továbbéléséről – a Romane Thana kiállítás létrejötte és oktatási anyagok készítése

Krémer András (Országos Mediációs Egyesület/ Rézler Gyula Mediációs Intézet)

Moderáció: **Ellen Bos** (Andrássy Egyetem Budapest)

17:00

Pódiumbeszélgetés szakmódszertanosokkal

Bettina Paireder (Bécsi Egyetem)

Andrea Brait (Innsbrucki Egyetem)

Mirjana Jovanović (Romano Centro, Bécs)

L. Ritók Nóra (Igazgyöngy Alapítvány)

Erika Kopp (ELTE)

Moderáció: **Barlai Melani** (Andrássy Egyetem Budapest, netPOL)

18:30

Konferencia vége

